

Informacija ribojamųjų priemonių (sankcijų) Baltarusijai įgyvendinimo klausimais

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, koordinuojanti tarptautinių sankcijų įgyvendinimą Lietuvoje ir būdama kompetentinga institucija pagal Europos Sąjungos Tarybos reglamentą Nr. 765/2006 „Dėl Baltarusijai taikomų ribojamųjų priemonių“ (su visais papildymais ir pakeitimais) (toliau – Reglamentas), siekdama apibendrinti ir vienodinti Reglamento taikymo praktiką, užtikrinti tinkamą sankcijų įgyvendinimą, parengė šią informaciją tarptautinių sankcijų Baltarusijai įgyvendinimo klausimais. Informacija skirta verslo, finansinių institucijų, valstybės institucijų ir įstaigų naudojimui.

Informacija parengta konsultuojantis su Europos Komisija. Naujausią informaciją apie Europos Sąjungos priimamus teisės aktus dėl ribojamųjų priemonių, kuriuose galima rasti informacijos apie asmenis, subjektus ir veiklas, kurioms taikomos ES ribojamosios priemonės, skelbiama [EUR-lex](#) portale bei Užsienio reikalų ministerijos interneto svetainės skiltyje “[Tarptautinės sankcijos](#)”.

Informacija bus nuolat pildoma atsižvelgiant į kylančius klausimus ir gaunamus papildomus Europos Komisijos išaiškinimus.

Išimtys ir leidimų išdavimas

Sektorinės sankcijos (Reglamentas (ES) 2021/1030 2021.06.24, papildantis Reglamentą (EB) 765/2006)

Bendra taisyklė Reglamente dėl 2021 m. birželio 24 d. priimtų sektorinių sankcijų (1f, 1g, 1h, 1i straipsniai) – sankcijų draudimai nedaro poveikio sutarčių, sudarytų iki 2021 m. birželio 25 d., arba papildomų sutarčių, reikalingų tokios sutartims įvykdyti, vykdymui. Pažymėtina, kad šiais Reglamente numatytais atvejais pats ekonominės veiklos subjektas priima sprendimą dėl sankcijų galiojimo/negaliojimo, į URM (kompetentingą instituciją) dėl leidimo vykdyti tokias sutartis kreiptis nereikia.

Individualios sankcijos (Reglamentas (EB) 765/2006)

Reglamento 3 straipsnio 2 dalyje ir 4a straipsnyje nurodyta, kad kompetentingos institucijos tam tikrais atvejais (Reglamento 3, 4 ir 4b straipsniai – sankcionuotų subjektų būtiniesiems poreikiams patenkinti, teisiųjų paslaugų ir honorarų apmokėjimui, mokesčiams, humanitariniais tikslais, vykdyti įsipareigojimus, prisiimtus iki sankcijų įvedimo tiems subjektams) gali leisti nutraukti tam tikrų lėšų arba ekonominių išteklių įšaldymą. Pažymėtina, kad šiais Reglamente numatytais atvejais dėl leidimo nutraukti lėšų ar ekonominių išteklių įšaldymą, suinteresuotam asmeniui būtina tiesiogiai kreiptis į URM (kompetentingą instituciją).

Pagrindinės ir papildomos sutartys (Reglamentas (ES) 2021/1030 2021.06.24, papildantis Reglamentą (EB) 765/2006)

Tam, kad sutartis, pasirašyta iki 2021 m. birželio 25 d., galėtų būti vykdoma ir po tos datos, joje turi būti susitarta dėl esminių sąlygų – kiekio, kainos, pristatymo sąlygų. Bendro pobūdžio sutartims, kuriose nėra susitariama dėl konkrečių įsipareigojimų, negali būti taikomos išimties dėl sankcijų taikymo, jei tokias sutartis įgyvendinantys susitarimai, kuriuose susitariama dėl esminių sąlygų, buvo sudaryti po 2021 m. birželio 25 d.

Papildančioms sutartims, sudarytoms po 2021 m. birželio 25 d., išimties dėl sankcijų galioja tik tada, jei jos yra būtinės siekiant pabaigti pagrindinės sutarties vykdymą – pvz., išrašytas važtaraštis ar susitarta dėl prekių perdavimo.

Pavyzdžiai:

1. Įmonė A pasirašė sutartį dėl sankcionuojamų produktų pirkimo, susitarime nėra aptartos esminės sąlygos kaip produktų kiekis, kaina. Ar po 2021 m. birželio 25 d. sudarytos kaina ir kiekį nustatančios sutartys turėtų būti traktuojamos kaip naujos sutartys, ar papildomos, kurioms sankcijos netaikomos?
Atsakymas: Esminės sąlygas (kainą, kiekį) nustatančios sutartys turėtų būti laikomos kaip naujos sutartys, todėl, jei jos sudarytos po 2021 m. birželio 25 d., sankcijos taikytinos.
2. Įmonė A iki 2021 m. birželio 25 d. sudarė ilgalaikį bendro pobūdžio susitarimą dėl sankcionuojamos produkcijos transportavimo. Prekės buvo transportuojamos ir važtaraštis pateiktas po 2021 m. birželio 25 d. Ar sankcijos taikytinos šiuo atveju?
Atsakymas: Jeigu ilgalaikėje sutartyje nebuvo aptartas transportuojamos produkcijos kiekis ir kaina, važtaraštis, kuriame nurodomi pervežamos produkcijos kiekiai ir sąlygos, laikomas pagrindiniu susitarimu, todėl išimties dėl sankcijų taikymo negalioja.
3. Įmonė A iki 2021 m. birželio 25 d. sudarė ilgalaikį susitarimą dėl sankcionuojamų prekių transportavimo, kuriame įsipareigojo pervežti preliminarų konkretų kiekį prekių per metus. Už susitarimo nevykdymą grėstų baudos. Fizinis prekių perdavimas (transportavimas) vyksta po 2021 m. birželio 25 d. Ar sankcijos taikytinos šiuo atveju?
Atsakymas: Jei prekių transportavimo važtaraščiai yra būtini įgyvendinant bendrą ilgalaikį susitarimą, juose nenustatomos naujos esminės sąlygos, jie gali būti laikomi papildomais susitarimais ir sankcijos tokiu atveju netaikomos.
4. Lietuvos logistikos įmonė yra sudariusi susitarimą su Baltarusijos įmone, valdančia degalinių tinklą, kuriose Lietuvos įmonės sunkvežimių vairuotojai gali užsipilti kuro, būdami Baltarusijos teritorijoje. Ar šiuo atveju taikytinos sankcijos, kadangi naftos produktai yra įtraukti į sankcijų sąrašą?
Atsakymas: Kuro užsipylimas Baltarusijos teritorijoje (skirtas naudoti važinėjant Baltarusijoje) gali būti laikomas kaip išimtis, numatyta Reglamento 1h straipsnio 2 dalyje – draudimai netaikomi naftos produktų, kurie yra reikalingi siekiant patenkinti pagrindinius pirkėjo Baltarusijoje poreikius, pirkimui Baltarusijoje.

Sutarčių automatinis atnaujinimas (Reglamentas (ES) 2021/1030 2021.06.24, papildantis Reglamentą (EB) 765/2006)

Sutartis yra pasirašyta ir jos galiojimas baigėsi iki 2021 m. birželio 25 d., tačiau sutartyje yra sąlyga, kad šalims neišreiškus valios nutraukti sutarties, jos galiojimas automatiškai pratęsiamas.

Pažymėtina, kad toks sutarties pratęsimas laikomas kaip nauja sutartis, todėl išimtis dėl sankcijų taikymo negalioja.

Sutarčių neribotas galiojimas (Reglamentas (ES) 2021/1030 2021.06.24, papildantis Reglamentą (EB) 765/2006)

Tam, kad sutartis, pasirašyta iki 2021 m. birželio 25 d., galėtų būti vykdoma ir po tos datos, joje turi būti susitarta dėl esminių sąlygų – kiekio, kainos, pristatymo sąlygų. Be to, atkreiptinas dėmesys į Lietuvos Respublikos ekonominių ir kitų tarptautinių sankcijų įgyvendinimo įstatymo 9 straipsnio 3 dalį, kuri nurodo, kad „prievolių, atsiradusių iki nustatant tarptautinių sankcijų Lietuvos Respublikoje įgyvendinimą, vykdymas turi būti nedelsiant nutrauktas arba sustabdytas tarptautinių sankcijų įgyvendinimo laikotarpiui.“ Taigi, tokios sutartys turėtų būti nutrauktos ar sustabdytos.

Tranzito apibrėžimas pagal Reglamentą (Reglamentas (ES) 2021/1030 2021.06.24, papildantis Reglamentą (EB) 765/2006)

Ar prekių tranzitas iš Baltarusijos per ES į trečią šalį ir atvirkščiai, laikomas prekių importu/eksportu ir būtų sankcionuojamas?

Atsakymas: Taip, prekių importu ar eksportu laikomas ir prekių tranzitas per ES, todėl gali būti sankcionuojamas.

Mokėjimų atmetimas ir išaldymas

Finansinė institucija pastebėjo, kad atliekamas mokėjimas už draudžiamą veiklą dėl galiojančių sektorinių sankcijų. Ar toks mokėjimas turi būti atmestas, ar išaldytas?

Atsakymas: Mokėjimas turi būti atmestas (ir apie tai turi būti pranešta kompetentingai institucijai - URM).

Mokėjimų atidėjimas (Reglamentas (ES) 2021/1030 2021.06.24, papildantis Reglamentą (EB) 765/2006)

Reglamento 1k straipsnis nurodo, kad draudžiama po 2021 m. birželio 29 d. tiesiogiai ar netiesiogiai sudaryti susitarimą arba dalyvauti susitarime suteikti naujas paskolas arba kreditą, kurių terminas viršija 90 dienų. Ar pagal įmonių susitarimą mokėjimo už prekes atidėjimas daugiau nei 90-iai dienų yra leidžiamas?

Atsakymas: Atidėti mokėjimai už prekes ar paslaugas nepatenka į Reglamento 1k straipsnio taikymo sritį ir yra leidžiami.

Faktoringas (Reglamentas (ES) 2021/1030 2021.06.24, papildantis Reglamentą (EB) 765/2006)

Ar pagal Reglamentą leidžiama finansinė paslauga faktoringas, kurio veikimas yra ilgiau nei 90 dienų?

Atsakymas: Taip, faktoringas gali būti leidžiamas tais atvejais, kai neišduodamos jokios naujos paskolos ar kreditai.

Transportavimo be dokumentų paslaugos

Įmonė A teikia transportavimo paslaugas perveždama Baltarusijos prekių konteinerius. Paprastai įmonė negauna informacijos ir dokumentų apie pervežamų konteinerių turinį. Ar transportuotojai privalo užtikrinti, kad nebūtų pervežamos draudžiamos prekės?

Atsakymas: Visi juridiniai asmenys, įskaitant transportuotojus, privalo užtikrinti, kad nebūtų gabenamos draudžiamos prekės dėl sankcijų galiojimo. Jei transporto įmonė negali pateikti dokumentų ir pagrįsti, kad transportavimas nedraudžiamas, finansinė institucija turėtų stabdyti bet kokius susijusius mokėjimus.

Sektorinės ir individualios sankcijos

Jei tam tikru atveju gali būti taikomos tiek sektorinės, tiek individualios sankcijos (pavyzdžiui, įmonė, įtraukta į sankcijų sąrašus, prekiauja į sankcijų sąrašą įtraukta produkcija), turi būti užtikrinta, kad laikomasi Reglamente nustatytų reikalavimų tiek dėl sektorialių, tiek dėl individualių sankcijų.

Ekonominiai ištekliai ir ekonominė nauda

Reglamento (EB) 765/2006 2 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad I priede (*į sankcijų sąrašą įtrauktiems*) fiziniams ir juridiniams asmenims, subjektams ir institucijoms ar jų naudai draudžiama tiesiogiai ar netiesiogiai leisti naudotis lėšomis ar ekonominėmis lėšomis.

Pažymėtina, kad tai reiškia, jog su į sankcijų sąrašą įtrauktais asmenimis draudžiama vykdyti bet kokią ekonominę veiklą (įskaitant pardavimą, prekių ir paslaugų mainus), nes tai būtų laikoma kaip galimybės naudotis ekonomiais ištekliais suteikimas.

Sankcijų taikymas kontroliuojamiems subjektams

Pažymėtina, kad sankcijos taikomos ne tik į sankcijų sąrašus įtrauktiems fiziniams ir juridiniams asmenims, bet ir jų nuosavybės teise turimiems, valdomiems ar kontroliuojamiems subjektams (antrinės sankcijos).

Atkreiptinas dėmesys, kad ryšys tarp sankcionuoto subjekto ir susijusio fizinio ar juridinio asmens turi būti įvertintas atsižvelgiant į konkrečius kriterijus, antrinių sankcijų taikymas turi būti proporcingas, nukreiptas į sankcionuojamą subjektą, vengiant pasekmių ES verslui.

Lietuvos institucijų atsakomybė įgyvendinant sankcijas

Pažymėtina, kad už tarptautinių sankcijų įgyvendinimą atsakingi patys Lietuvoje veikiančys juridiniai asmenys (įmonės, finansinės institucijos, valstybės institucijos ir įstaigos). Todėl ir valstybės institucijoms rekomenduotina įsidiesti priemones, kaip atpažinti subjektus ir sandorius, veiklas, kuriems gali būti taikomos tarptautinės sankcijos, atitinkamai informuoti darbuotojus. Visa informacija apie taikomas tarptautines sankcijas yra vieša. Esant klausimų kviečiame kreiptis į Užsienio reikalų ministeriją, el. p. sankciju.grupe@urm.lt, tel. +37070652627.

Tarptautinių sankcijų įgyvendinimo priežiūra

Lietuvos Respublikos tarptautinių sankcijų įgyvendinimo įstatymo 12 straipsnis nurodo už tarptautinių sankcijų įgyvendinimo priežiūrą atsakingas institucijas pagal jų kompetenciją: Užsienio reikalų ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Lietuvos bankas, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Susisiekimo ministerija, Ryšių reguliavimo tarnyba, Lietuvos transporto saugos administracija, Kultūros ministerija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir kitos ministerijos.

Atkreiptinas dėmesys į Tarptautinių sankcijų įgyvendinimo priežiūros tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos vyriausybės 2004 m. gruodžio 30 d. nutarimu Nr. 1679, kuris nurodo, kad institucijos, atsakingos už tarptautinių sankcijų įgyvendinimo priežiūrą, turi patvirtinti nurodymus dėl tinkamo tarptautinių sankcijų įgyvendinimo priežiūros jų reguliavimo srityje.
